

© Федулова І.В., 2018

felina9@ukr.net

Київський національний торговельно-економічний університет, Київ

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ОСНОВНИХ ФАКТОРІВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЛИХ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В статті досліджується яким чином капітальні інвестиції і витрати на оплату праці впливають на обсяг реалізації продукції у малому підприємстві. Для цього було побудовано виробничу функцію і оцінені основні її характеристики для цих параметрів. Результати аналізу показали, що масштаб використаних ресурсів здійснював більший вплив на обсяг реалізації продукції (товарів, послуг) ніж ефективність їх використання, що свідчить про екстенсивний і незбалансований шлях розвитку малого підприємства. Незначний обсяг цих ресурсів пов'язаний з проблемами підтримки фінансування малого бізнесу.

Ключові слова: мале підприємство, капітальні інвестиції, витрати на оплату праці, виробнича функція.

Постановка проблеми. Мале підприємство може і повинно виступати як один з факторів інтенсивного економічного зростання країни. У зв'язку з цим науковий аналіз економічних проблем малого підприємства в Україні набуває особливої значущості. При виборі стратегії малий бізнес повинен враховувати ряд факторів. Для цього можна скористатись виробничою функцією, яка дозволяє визначити вплив основних факторів виробництва на результуючі показники діяльності підприємств. Для цього пропонується визначити вплив витрат на оплату праці зайнятих працівників і обсягів капітальних інвестицій на обсяг реалізації продукції для малих суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях Анацької І.Ю. [1], Апостолюка О.Ю. [2], Георгіаді Г. [3], Меленя О.В., Абрамової О.В. [4], Лукашової Л.В. [5], Сімків Л.Є., С.А. Побігуна [6], Поліщука Г.О. [7], Табінського [8] знайшли відображення різноманітні організаційні, соціальні, економічні та юридичні аспекти процесу управління і розвитку малого підприємства в Україні. В цих дослідженнях визначені основні тенденції, проблеми і перспективи розвитку малого підприємства в Україні, стан його державного регулювання та розглянуто зарубіжний досвід управління малим бізнесом.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Однак слід зазначити, що при активній увазі вітчизняних дослідників до проблем підприємства в цілому і малого підприємства зокрема багато аспектів проблем активізації їх розвитку залишаються дискусійними. Це відноситься до питань використання сучасного інструментарію діагностики розвитку малого підприємства, визначення стану впливу на нього основних

виробничих факторів і обґрунтування напрямів активізації розвитку малого бізнесу в Україні.

Формулювання цілей статті. Мета цього дослідження полягає в обґрунтуванні значущості внутрішніх чинників, що впливають на розвиток малого підприємства, а саме праця і інвестиції; визначенні їх вкладу в збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції і в розробленні рекомендацій щодо активізації діяльності малих підприємств.

Викладення основного матеріалу дослідження. Існування і розвиток малих підприємств обумовлений появою нових технологій, видів устаткування і техніки, наукових розробок, зростанням ролі сфери послуг в суспільстві. Індивідуалізація споживання змінила спрямованість виробництва, його звичні й усталені пріоритети. Виробничі можливості малого бізнесу і конкретні напрямки його розвитку складаються з тих ринкових ніш, які великі фірми залишили незайнятими, а малі бачать в них можливість успішної діяльності та отримання прибутку. Становлення, функціонування та розвиток малого бізнесу у вирішальній мірі залежать від зовнішніх і внутрішніх умов господарювання.

Мале підприємство - одна з перших за масовістю і динамічністю структурна складова ринкового господарства. Без малого підприємства творчий потенціал ринку не може бути використаний максимально повно і ефективно. Дослідження проблем становлення і розвитку малого підприємства передбачає всебічний аналіз об'єктивних і суб'єктивних умов, які безпосередньо впливають на можливості, темпи і масштаби його розвитку.

В Україні у 2016 році кількість підприємств малого і середнього бізнесу налічує 305986 одиниць, що становило 99,9% від загальної кількості підприємств. Питома вага малих

**ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ОСНОВНИХ ФАКТОРІВ
НА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЛИХ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

підприємств в загальній їх кількості у 2016 р. становила - 95%, а мікропідприємств – 80,8% в загальній кількості малих підприємств [9].

В табл. 1 показано основні показники діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні за 2006-2016 р.р.

Таблиця 1

Основні показники діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні

Роки	Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), млн. грн.	Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	Витрати на оплату праці, млн. грн.	Капітальні інвестиції, млн. грн.
2006	479250,6	5737,8	15805,1	30892,4
2007	593030,6	6003,7	20175,2	45361
2008	701634,6	6308	25116,8	53217,3
2009	657643,6	6450,9	25535,6	34051,5
2010	568267,1	2164,6	27792,7	21189,4
2011	607782,4	2091,5	37052,3	34320,4
2012	672653,4	2051,3	43071,3	36814,2
2013	670258,5	2010,7	44528,8	38767,1
2014	705000,5	1686,9	40181	27933,8
2015	937112,8	1576,4	46986,1	35906,5
2016	1177385,2	1591,7	57591,9	59937,7

Джерело: [9]

Аналіз показав, що за досліджуваний період обсяг реалізованої продукції суб'єктів малого підприємництва зріс майже у 2,5 рази, кількість найманих працівників зменшилась у 4 рази, витрати на оплату праці зросли у 3,6 разів, а обсяг капітальних інвестицій зріс майже у 2 рази. Таким чином, можна говорити про те, що зміна основних показників діяльності малих підприємств відбувалася нерівномірно. Крім того, неможливо визначити за рахунок яких факторів відбувалося зростання обсягів реалізації продукції.

З однієї сторони, обсяг капітальних інвестицій повинен значно впливати на результати діяльності підприємств, оскільки вони спрямовуються на відтворення основних засобів, розширення, реконструкцію і модернізацію підприємств і споруд, здійснення технічного прогресу, що не може не відобразитись на результатах діяльності. З іншої сторони, праця в малому підприємстві також залишається значним фактором, який сприяє нарощуванню обсягів виробництва. Праця і інвестиції – це два найбільш важливих фактори розвитку малого бізнесу. Останнім часом їх структура в капіталі підприємств суттєво змінюється. Особливо в малому підприємстві, де за останні десять років кількість зайнятих зменшилась у 4 рази, а обсяг капітальних інвестицій зріс майже удвічі.

Оскільки за останні десять років в економіці України відбулося багато кризових явищ, то

аналізувати масштабні показники діяльності можливо лише за умов виключення кризових процесів в їх обсязі. Найпростіший спосіб зробити це, перерахувати вартісні показники діяльності підприємств у долари за середньорічним курсом. Так, на рис. 1 розраховано темпи зміни обсягів реалізації продукції, витрат на оплату праці і капітальних інвестицій за показниками, які перераховані у долари за поточним середньорічним курсом.

Аналіз показав, що ці тенденції значно відрізняються від попередніх, що розглянуті в табл. 1. Так у 2016 р. обсяг реалізації продукції (товарів, послуг) на малих підприємствах становив лише 48,6% рівня 2006 р., витрати на оплату праці – 72%, а капітальні інвестиції – 38,3%. За таких умов важко говорити про позитивні тенденції в динаміці і масштабах розвитку малого підприємництва в Україні.

Співвідношення між будь-яким набором факторів виробництва і максимально можливим обсягом продукції, що виробляється за допомогою цього набору факторів, характеризує виробничу функцію.

Виробнича функція – це технологічне співвідношення, що відображає залежність між сукупними витратами факторів виробництва, з одного боку, і максимальним обсягом випуску продукції – з іншого. Виробнича функція свідчить про те, що існують альтернативні можливості поєднання факторів виробництва або

їхня взаємозаміна, які забезпечують такий самий максимальний обсяг реалізації продукції.

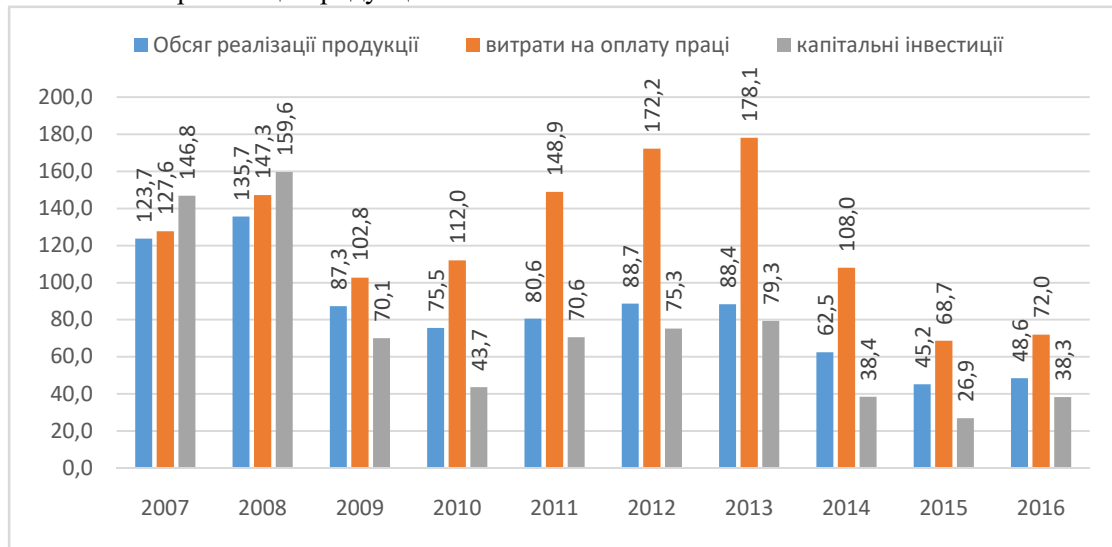

Рис. 1. Базисні темпи зміни основних показників діяльності малих підприємств, які попередньо були перераховані у долари за поточним середньорічним курсом, % до 2006 р.

Розраховано за [9]

Про ефективність діяльності малих підприємств можна говорити, коли максимальний обсяг виробництва продукції досягається за умов мінімальних ресурсів праці і капіталу, або коли існуючий рівень витрат

ресурсів дозволяє значно підвищити рівень реалізованої продукції.

На рис. 2 показано однофакторну регресійну модель залежності обсягу реалізації продукції (товарів, послуг) малих підприємств від капітальних інвестицій.

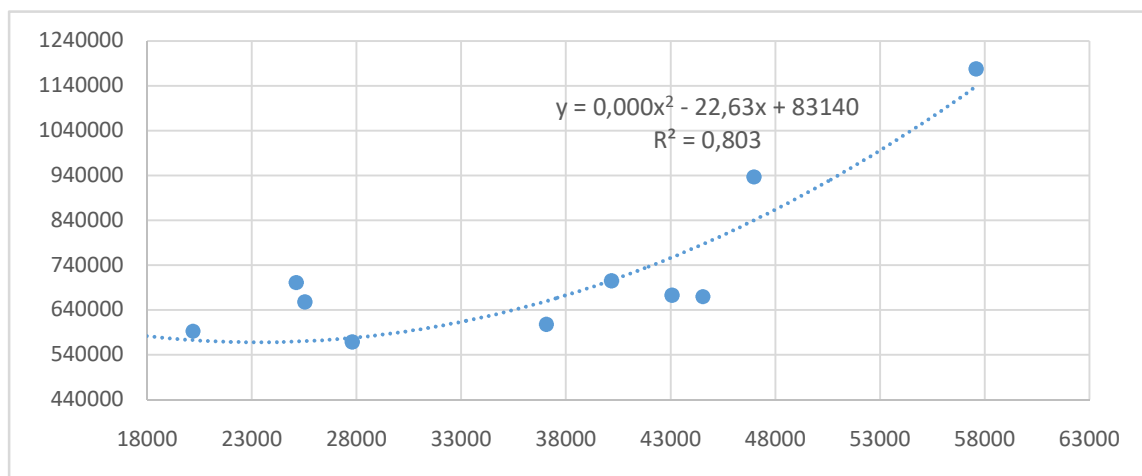

Рис. 2. Залежність обсягу виробництва продукції і капітальних інвестицій суб'єктів малого підприємництва (Розраховано за [9])

Для суб'єктів малого підприємництва цей зв'язок найкраще описується поліноміальною функцією. Поліноміальна апроксимація використовується для опису величин, які поперемінно зростають та зменшуються. Рівень апроксимації даних говорить про тісний зв'язок між досліджуваними показниками. Аналіз регресійного рівняння показує, що в середньому переважають негативні тенденції і зростання

капітальних інвестицій в малому підприємстві на 1% визиває зменшення обсягу реалізації продукції на 0,17%. Це є свідченням неефективного використання капітальних інвестицій.

На рис. 3 показано однофакторну регресійну модель залежності обсягу реалізації продукції (товарів, послуг) у малому бізнесі від витрат на оплату праці.

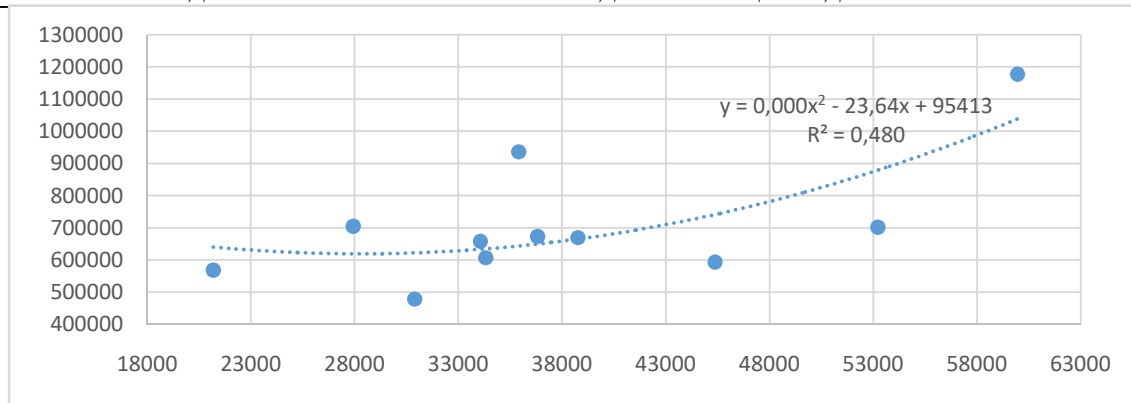

Рис. 3. Залежність обсягу виробництва продукції і витрат на оплату праці суб'єктів малого підприємництва
Розраховано за [9]

Для суб'єктів малого підприємництва цей зв'язок також найкраще описується поліноміальною функцією. Але рівень апроксимації даних невисокий і свідчить про те, що зв'язок між досліджуваними показниками помітний, але не суттєвий. Заробітна плата не відіграє значної ролі серед факторів, які впливають на виробництво продукції малих підприємств. Аналіз регресійного рівняння показує, що зростання витрат на оплату праці в малому підприємстві на 1% визиває зростання обсягу реалізації продукції на 0,5%. Хоча в цій тенденції переважають позитивні тенденції зростання, але це свідчить про неефективне

використання праці і про те, що оплата праці не виступає стимулюючим важелем у малому підприємстві.

Хоча, якщо порівнювати між собою обидва фактори інвестиції і працю, то обидва фактори по окремої не виступають вагомими чинниками розвитку малих підприємств.

Цікаво також дослідити виробничу функцію залежності обсягів реалізації продукції від двох факторів: капітальних інвестицій і витрат на оплату праці зайнятих працівників в малому підприємстві. Для розрахунку параметрів функції використовуємо класичне рівняння, виробничу функцію Кобба-Дугласа:

$$Y = a_0 X_1^{a_1} X_2^{a_2} \quad (1)$$

де Y – обсяг реалізації продукції (товарів, послуг); X_1 – капітальні інвестиції; X_2 – витрати на оплату праці зайнятих працівників; a_0 – коефіцієнт нейтрального технічного прогресу; a_1 , a_2 – коефіцієнти еластичності досліджуваних факторів.

Параметр a_0 здебільшого інтерпретують як параметр нейтрального технічного прогресу: за тих самих значень a_1 і a_2 випуск у точці (X_1, X_2) буде тим більшим, чим більше a_0 .

Дана функція для суб'єктів малого підприємництва описується рівнянням:

$$Y = 216,6 X_1^{0,35} X_2^{0,42} \quad (2)$$

Коефіцієнт детермінації 0,8832, що говорить про тісний зв'язок між досліджуваними явищами.

Якщо $\alpha_1 + \alpha_2 > 1$, то випуск зростає швидше, ніж у середньому зростають чинники, а якщо $\alpha_1 + \alpha_2 < 1$, то – повільніше. Якщо темпи зростання обсягу випуску є більшими, ніж середні темпи зростання чинників, а саме, якщо $\alpha_1 + \alpha_2 > 1$, то виробничу функцію описує зростаючу економіку. За результатами наших розрахунків

$0,42+0,35=0,77<1$, що показує, що мале підприємство в цілому не відповідає зростаючому типу економічного розвитку.

Для повноти аналізу потрібно розрахувати основні характеристики виробничої функції. Основні характеристики виробничої функції, формули їх обчислення і їх економічний зміст показані в табл. 2.

Таблиця 2

Основні характеристики виробничої функції

Назва	Формула	Економічний зміст
Середній продукт: середня продуктивність праці (η_1); середня фондовіддача (η_2)	$\mu_1 = \frac{Y}{X_2} = \frac{a_0 \times X_1^{a_1} \times X_2^{a_2}}{X_2}$	Загальний продукт у розрахунку на одиницю змінного ресурсу, що використовується у виробництві.

	$\mu_2 = \frac{Y}{X_1} = \frac{a_0 \times X_1^{a_1} \times X_2^{a_2}}{X_1}$	
Граничний продукт ресурсу: гранична зарплатомісткість праці (v_1); гранична фондовіддача інвестицій (v_2)	$v_1 = \frac{\partial Y}{\partial X_2}$ $v_2 = \frac{\partial Y}{\partial X_1}$	Зміна обсягу загального продукту внаслідок зміни на одну одиницю змінного ресурсу.
Еластичність випуску продукції за витратами праці	$E_{X_1} = \frac{\partial Y}{\partial X_1} \times \frac{X_1}{Y}$	На скільки % зростає обсяг реалізації продукції при зростанні витрат праці на 1%
Еластичність випуску продукції за інвестиціями	$E_{X_2} = \frac{\partial Y}{\partial X_2} \times \frac{X_2}{Y}$	На скільки % зростає обсяг реалізації продукції при зростанні інвестицій на 1%
Гранична норма заміщення витрат	$h = \frac{\frac{\partial Y}{\partial X_2}}{\frac{\partial Y}{\partial X_1}}$	Заміщення витрат на заробітну плату працюючих у промисловості інвестиціями
Потреба в ресурсах	$X_2 = \left[\frac{Y}{a_0 \times X_1^{a_1}} \right]^{\frac{1}{a_2}}$ $X_1 = \left[\frac{Y}{a_0 \times X_2^{a_2}} \right]^{\frac{1}{a_1}}$	Потреба в одному із виробничих факторів при заданому обсязі випуску та величині іншого фактора

Проведемо розрахунки основних характеристик отриманої виробничої функції для малих суб'єктів підприємницької діяльності.

Важливість середнього ресурсу визначається тим, що він є мірилом середньої продуктивності змінного ресурсу.

Середня фондовіддача інвестицій у малому підприємстві:

$$\mu_2 = \frac{Y}{X_1} = \frac{a_0 \times X_1^{a_1} \times X_2^{a_2}}{X_1} = 18,43 .$$

У середньому за десять років 18,43 грн. обсягу реалізованої продукції приходить на 1 гривню капітальних інвестицій. Зі збільшенням капітальних інвестицій їх середня фондовіддача зростає (при незмінних трудових ресурсах), зростання залученої до виробництва робочої

сили (за фіксованої величини капітальних інвестицій) призводить до зростання їх фондовіддачі.

Середня продуктивність праці в малому підприємстві:

$$\mu_1 = \frac{Y}{X_2} = \frac{a_0 \times X_1^{a_1} \times X_2^{a_2}}{X_2} = 20,09 .$$

У середньому за десять років 20,09 грн. обсягу реалізованої продукції приходить на 1 гривню витрат на оплату праці. Зі зростанням витрат праці (величини X_2) середня продуктивність праці зростає (показник ступеню додатний). Це зумовлено тим, що кількість засобів праці зростає, фондоозброєність інвестицій зростає, а разом із нею і продуктивність. Зі збільшенням капітальних інвестицій (величини X_1) середня продуктивність праці також зростає.

Граничний продукт ресурсу – це додатковий продукт (або додатковий приріст виробництва), отриманий у результаті приросту обсягу одного із ресурсів на одну додаткову одиницю (нескінченно малу величину), за умови, що обсяги всіх інших ресурсів залишались незмінними.

Граничну зарплатомісткість праці у малому підприємстві показано на рис. 3.

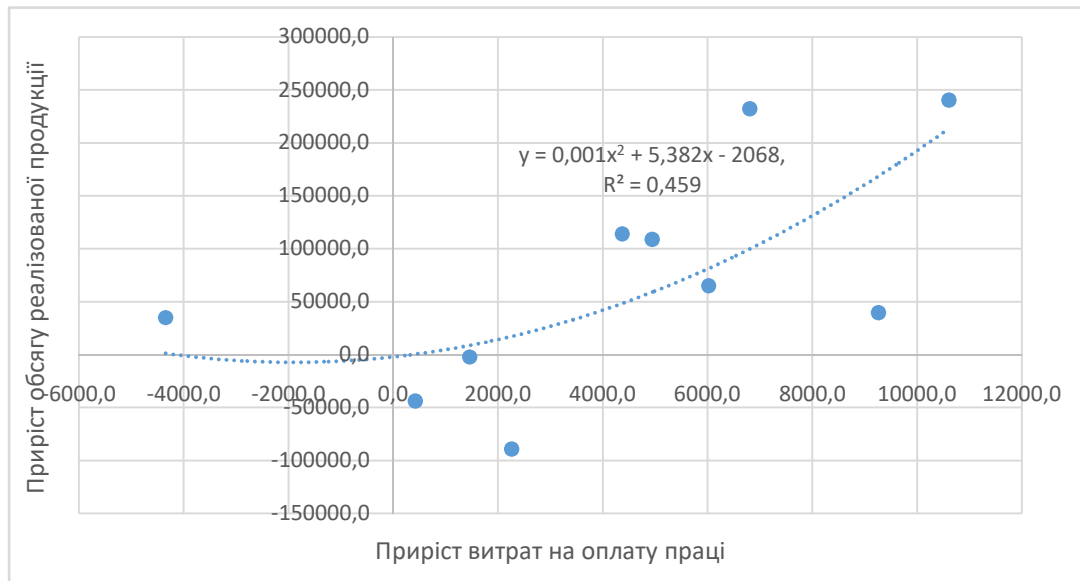

Рис.3. Гранична зарплатомісткість праці у малому підприємстві

Розраховано за [9]

Крива граничної зарплатомісткості праці у малому підприємстві опукла донизу. Це означає, що, до певної точки зростання обсягів реалізації продукції відповідно відбувається нижчими темпами ніж зростання витрат на оплату праці зайнятих на малих підприємствах, але із зростанням рівня витрат на оплату праці відбувається більш швидке зростання аргументу з кожною додатковою одиницею залученого змінного ресурсу. Витрати на оплату праці зайнятих працівників виступають стимулюючим фактором виробництва і реалізації продукції

лише за умов їх значного розміру і темпів зростання. А сьогодні їх низький рівень не відбивається на тенденціях зміни обсягів реалізації продукції у малому бізнесі. Із зростанням витрат на заробітну плату працівників за незмінних капітальних інвестицій гранична зарплатомісткість праці зменшується.

Граничну фондovіддачу капітальних інвестицій у малому підприємстві показано на рис. 4.

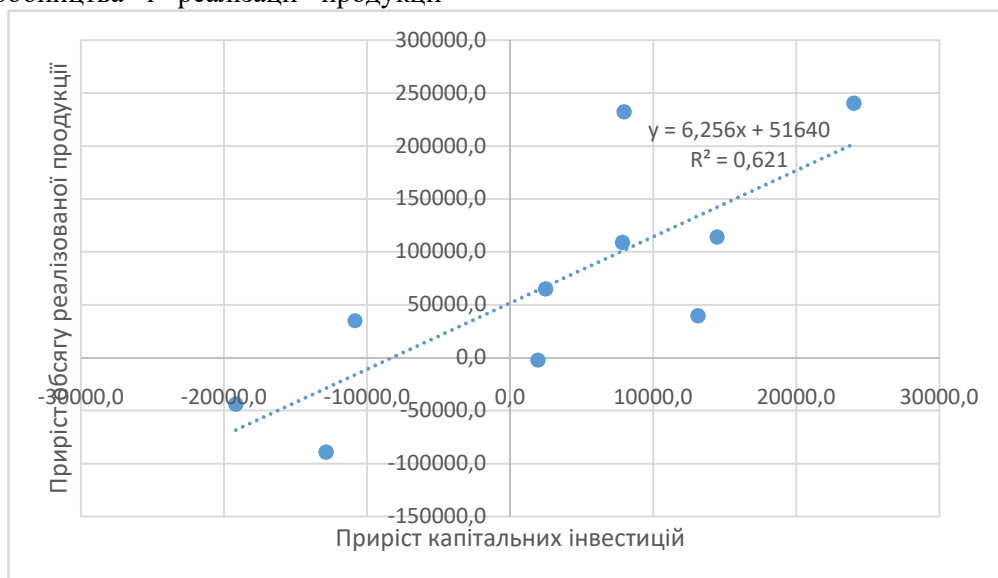

Рис.4. Гранична фондovіддача капітальних інвестицій у малому підприємстві

Розраховано за [9]

Крива граничної фондovіддачі капітальних інвестицій у малому підприємстві найкраще описується прямою лінією. Це означає, що, зростання обсягів реалізації продукції

відбувається пропорційно до зростання капітальних інвестицій. При збільшенні обсягу капітальних інвестицій за незмінних трудових ресурсів їх гранична фондovіддача зростає. Це

говорить про те, що капітальні інвестиції відіграють свою роль у зростанні обсягу реалізованої продукції у малому підприємстві, хоча ця роль не вирішальна і має екстенсивні тенденції розвитку. Із зростанням обсягу капітальних інвестицій за незмінних трудових ресурсів (тобто при збільшенні інвестицій на 1 грн. зпробітної плати), гранична зарплатомісткість праці зростає.

Показник ступеню a_1 функції Кобба-Дугласа є коефіцієнтом еластичності випуску продукції за капітальними інвестиціями. Тобто, збільшення використаних у виробництві капітальних інвестицій на 1% сприяє (за інших рівних умов) зростанню обсягу реалізованої продукції у

малому підприємстві на 0,35%. Показник ступеню a_2 є коефіцієнтом еластичності випуску продукції за витратами праці та показує, що при збільшенні заробітної плати працівників на малих підприємствах на 1% і незмінних капітальних інвестиціях випуск продукції зростає на 0,42%.

Виробнича функція дозволяє розрахувати потребу в одному із виробничих факторів при заданому обсязі випуску та величині іншого фактора. Так, для середніх значень за досліджуваний період визначених факторів потреба в капітальних інвестиціях і витратах на оплату праці, відповідно, становить:

$$X1 = \left[\frac{Y}{a_0 \times X2^{a_2}} \right]^{\frac{1}{a_1}} = 366224.$$

$$X2 = \left[\frac{Y}{a_0 \times X1^{a_1}} \right]^{\frac{1}{a_2}} = 33809,7.$$

Розмір досліджуваних ресурсів майже однаковий, інвестицій і витрати на оплату праці у середньому за досліджуваний період мають паритетний характер використання для випуску продукції.

Виробнича функція дозволяє досліджувати питання співвідношення взаємодії, заміщення

ресурсів. На основі отриманих вище співвідношень визначається важливий економічний показник – кількість капітальних інвестицій на 1 гривню витрат на оплату праці працівників (рис. 5).

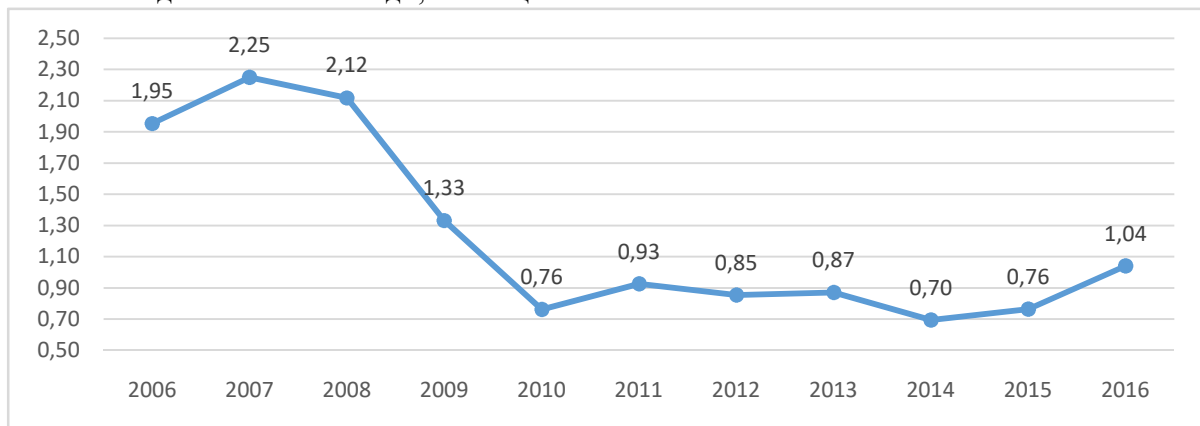

Рис. 5. Обсяг капітальних інвестицій на 1 гривню витрат на оплату праці зайнятих працівників у малому підприємстві, грн.

Розраховано за [9])

На рис. 5 можна побачити, що обсяг капітальних інвестицій на одну гривню витрат на оплату праці працівників у малому підприємстві з 2007 р. до 2014 р. поступово зменшувався, хоча за останні 2 роки спостерігається незначна тенденція до зростання. Хоча за такого розміра капітальних інвестицій і їх майже паритетного розміру по відношенню до витрат на оплату праці неможливо говорити про те, які фактори відіграють роль у зростанні малого підприємства в Україні.

Ми розглянули виробничу функцію за умови, що обидва ресурси є змінними. У зв'язку із цим виникає питання щодо доцільності або недоцільності заміни одного ресурсу іншим. Гранична норма технологічного заміщення (MRTS, від англ. marginal of technical substitution) – це величина, на яку можна зменшити обсяг одного ресурсу за рахунок використання додаткової одиниці іншого ресурсу за незмінного обсягу випуску.

Гранична норма заміщення витрат на інвестиціями в основний капітал показано на заробітну плату працюючих у промисловості рис. 6.

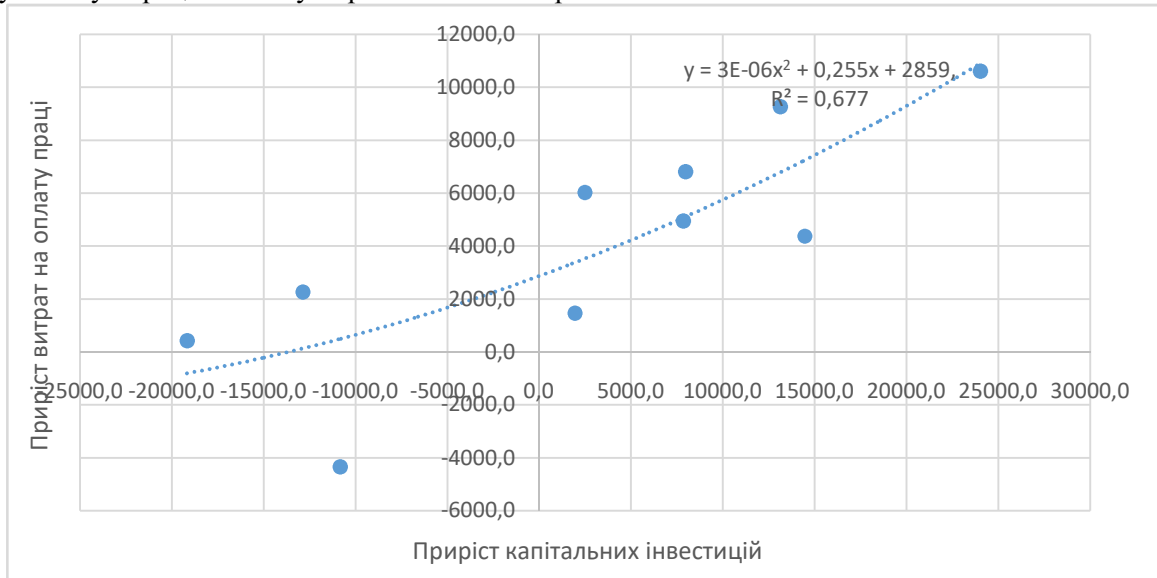

Рис.6. Заміщення витрат на заробітну плату працюючих інвестиціями в основний капітал у промисловості

Розраховано за [9]

Рис. 6 показує, що приріст заробітної плати працюючих на 1 грн. адекватний зростанню капітальних інвестицій на 1,43 грн. Це говорить, що в середньому за досліджуваний період малий бізнес працює за моделлю, яка є зарплатомісткою більше, ніж капіталомісткою, це є свідченням екстенсивного шляху розвитку.

Аналізуючи чинники зростання економіки, виокремлюють екстенсивний чинник зростання (зростання відбувається за рахунок

збільшення обсягів витрат ресурсів, тобто збільшення масштабу виробництва) та інтенсивний чинник зростання (зростання відбувається завдяки підвищенню ефективності використання ресурсів).

Обчислимо відносні коефіцієнти еластичності за капітальними інвестиціями і витратами на оплату праці працюючих у малому підприємстві:

$$a = \frac{a_1}{a_1 + a_2} = \frac{0,25}{0,25 + 0,35} = 0,45; 1 - 0,45 = 0,55.$$

Визначимо тепер часткові ефективності ресурсів у малому бізнесі:

$$Ex_1 = \frac{T_y}{Tx_1} = \frac{1,1}{1,13} = 0,9742,$$

$$Ex_2 = \frac{T_y}{Tx_2} = \frac{1,1}{1,15} = 0,9632,$$

де Ex_1 – часткова ефективність ресурсу x_1 ; Ex_2 – часткова ефективність ресурсу x_2 ; T_y – середній індекс зростання обсягу виробництва продукції за 2006–2016 рр.; Tx_1 – середній індекс зростання ресурсу x_1 за 2006–2016 рр.; Tx_2 – середній індекс зростання ресурсу x_2 за 2006–2016 рр.

Також знайдемо узагальнений показник ефективності (E) використання ресурсів (капітальних інвестицій і витрат на оплату праці зайнятих працівників) у малому бізнесі як зважене середньгеометричне часткових показників:

$$E = 0,9742^{0,45} * 0,9632^{0,55} = 0,9681.$$

Масштаб використання ресурсів (M) обчислюємо як зважене середньгеометричне темпів зростання ресурсів:

$$M = 1,13^{0,44} * 1,15^{0,55} = 1,1395.$$

Отже, загальне зростання обсягу реалізації продукції у малому підприємстві з 2006 до 2016 рр. на 10% відбулося за рахунок зменшення масштабів використання ресурсів з індексом 0,9681 і за рахунок підвищення ефективності

виробництва індексом 1,1395 ($1,1 = 0,9681 * 1,1395$).

На рис. 7 показано, як на зміну обсягів реалізації продукції у малому підприємстві

впливали масштаб і ефективність використаних ресурсів за останні десять років.

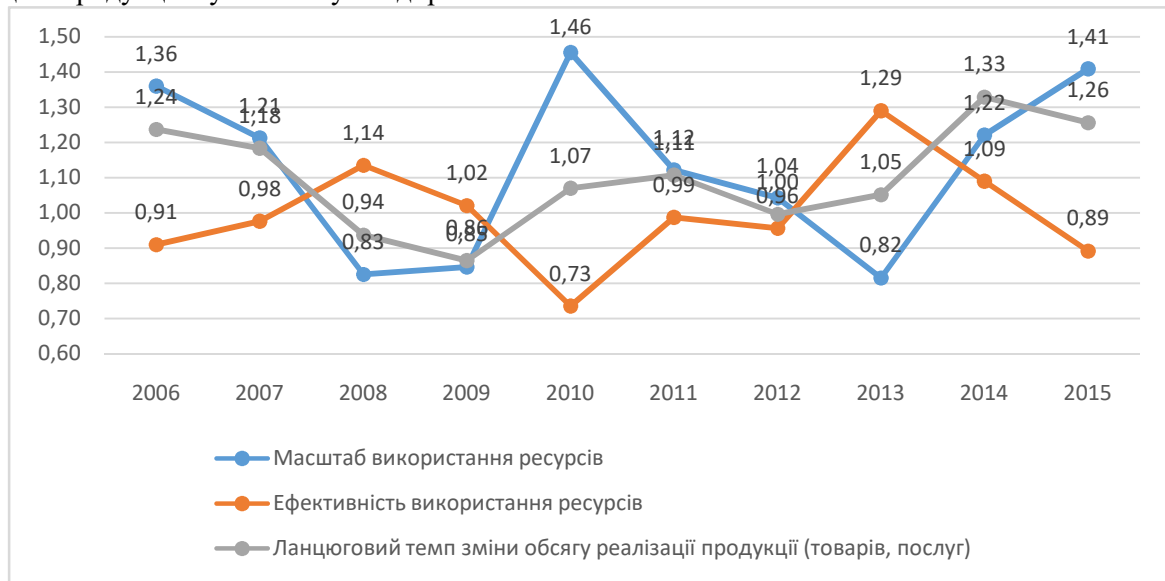

Рис.7. Вплив масштабу і ефективності використання капітальних інвестицій і витрат на оплату праці на загальну зміну обсягу реалізації продукції у малому підприємстві (Розраховано за [9])

Дослідження показало, що відсутні усталені тенденції впливу ефективності і масштабу використання обсягів капітальних інвестицій і витрат на оплату праці зайнятих працівників на обсяг реалізованої продукції. Так, коли відбувалося падіння обсягів реалізації продукції превалювала ефективність використання ресурсів над їх масштабом (2008-2009 р.р), а коли відбувалося зростання обсягів реалізації, то найбільший внесок робила складова масштабу використання ресурсів. Це свідчить про екстенсивний і незбалансований шлях розвитку малого підприємництва в Україні. А також про відсутність стратегії використання ресурсів і стимулів забезпечення ефективності.

Висновки. Вплив інвестиційної діяльності і витрат на оплату праці зайнятої робочої сили на обсяг реалізації продукції (товарів, послуг) суб'єктів малого бізнесу носить екстенсивний характер. Хоча в середньому за останні десять років з 2006 по 2016 р.р. масштаб залучених ресурсів здійснював менший вплив на цей показник ніж ефективність їх використання. Сама величина капітальних інвестицій невелика, у 2010 р. це становило 7,47 тис. дол. на одне мале підприємство, а в 2016 р.- 8,06. Такий їх обсяг не дозволить ні відновити технічну базу, ні створити нову сучасну. На одне мікропідприємство у 2016 р. в середньому прийшлося 2,53 тис. дол., що становило 210 доларів на місяць. За таких коштів неможна говорити про створення ефективного бізнесу.

Статистичні дані свідчать, що на середніх і малих підприємствах працює близько 80% від їх загальної кількості в економіці. Але оплата праці на різних видах підприємств дуже різниться. Якщо на великих підприємствах середня заробітна плата в місяць на одного зайнятого у 2016 р. становила більше 7,5 тис. грн, то на середніх підприємствах цей показник становить 5 тис. грн, на малих тільки 1,239 тис. грн, а на мікропідприємствах взагалі – 513,1 грн. [9].

Сьогодні витрати на оплату праці і ефективність їх використання дуже незначні, але здійснюють найбільший вплив на реалізацію продукції суб'єктів малого підприємництва, ніж капітальні інвестиції. Крім того, ефективність їх використання вагоміше впливає на тренд загального розвитку ніж масштаб їх використання. Без інвестицій неможливий розвиток і тому виникає питання в активізації залучення їх в господарську діяльність підприємств малого бізнесу. Існуюче зростання і розмір капітальних інвестицій і витрат на оплату праці не сприяють інтенсивному зростанню обсягу реалізованої продукції.

Пропозиції щодо оптимізації діяльності малих підприємств і створення драйверів розвитку їх діяльності передбачають державне втручання в доступність кредитування для малого бізнесу. Це може бути у вигляді державної підтримки, надання пільгових кредитів та фінансування створення регіональних і місцевих інвестиційно-

інноваційних кластерів за участю суб'єктів малого і середнього підприємництва в базових видах економічної діяльності та пріоритетних сферах економіки.

Список літератури

1. Анацька І.Ю. Сучасний стан та проблеми розвитку малого бізнесу в Україні / І.Ю. Анацька // – Режим доступу. – Електронний ресурс: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_44_60
2. Апостолук О.Ю. Пріоритети державної фінансової підтримки малого бізнесу в Україні [Електронний ресурс] / О.Ю. Апостолук // Ефективна економіка. - № 7 . - 2016. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>
3. Георгіаді Г. Сучасний стан підприємницької активності в Україні [Електронний ресурс] / Г. Георгіаді // Ефективна економіка. - № 3 . - 2016. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>
4. Мелень О.В. Мале підприємництво в Україні: проблеми та можливість ефективного функціонування / О.В. Мелень, О.В. Абрамова // Науковий вісник Херсонського державного університету. - 2016. - Вип. 16. - Ч. 2. - С. 61–63.
5. Лукашова Л.В. Актуальні проблеми управління господарською діяльністю суб'єктів малого підприємництва / Л.В.Лукашова //Збірник наукових праць «Проблеми системного підходу в економіці», випуск 1 (57), м.Київ. - 2017. - С. 89 – 94.
6. Сімків Л.Є. Тенденції розвитку малого підприємництва в Україні в умовах диспропорційності економічного зростання / Л.Є. Сімків, С.А. Побігун // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 3. – С. 560–564.
7. Поліщук Г.О. Державна підтримка розвитку малого підприємництва: вітчизняний та зарубіжний досвід [Електронний ресурс] / Г.О. Поліщук // Актуальні проблеми державного управління. – № 1 (51)/2017. – С. 1–9. – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2017-1/doc/6/03.pdf>.
8. Табінський В.А., Проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні / Табінський В.А., Телятник В.М., Сімон А.П. // Молодий вчений. – 2017. - № 3 (43) . – С. 848-851.
9. Статистичний збірник «Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва, 2016» / К.: Державна служба статистики України, 2017. – 598 с.

Анотація

Ірина Федулова

ИССЛЕДОВАНИЕ ВЛИЯНИЯ ОСНОВНЫХ ФАКТОРОВ НА ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ МАЛЫХ СУБЪЕКТОВ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДИЯЛЬНОСТИ

В статье исследуется каким образом капитальные инвестиции и расходы на оплату труда влияют на объем реализации продукции в малом предпринимательстве. Для этого было построено производственную функцию и оценены основные ее характеристики для этих параметров. Результаты анализа показали, что масштаб использованных ресурсов осуществлял большее влияние на объем реализации продукции (товаров, услуг) чем эффективность их использования, что свидетельствует об экстенсивном и несбалансированном развитии малого предпринимательства. Незначительный объем этих ресурсов связан с проблемами государственной поддержки финансирования малого бизнеса.

Ключевые слова: малое предпринимательство, капитальные инвестиции, расходы на оплату труда, производственная функция.

Summary

Iryna Fedulova

RESEARCH ON THE IMPACT OF MAIN FACTORS ON ACTIVITY OF SMALL SUBJECTS OF ENTERPRISE ACTIVITY

The article were investigated how capital investment and labor costs affect the volume of sales of products small businesses. For this purpose, a production function was constructed and its main characteristics were evaluated for these parameters. The results of the analysis showed that the scale of the used resources had a greater impact on the volume of sales of products (goods and services) than on the effectiveness of their use, indicating the extensive and unbalanced path of small business development. A small amount of these resources is associated with the problems of supporting of the state small business financing.

Key words: small business, capital investments, labor costs, production function.